

l'escletxa

revista de la llengua i la cultura catalanes

Número 44

Tardor 2019

L'excel·lència política impulsa el Correllengua

Nemesi Solà: «Els nostres polítics han estat víctimes de la seva prudència, depèn de nosaltres aconseguir l'èxit»

Canadà, l'origen del dret a decidir

TU ETS LA PEÇA

QUE ENS CAL

El Correllengua

El Correllengua és present a tot el país. El pas de la flama com a element de cohesió entre els territoris de parla catalana n'és el símbol principal. És una iniciativa que esdevé arreu acte festiu, i alhora, reivindicatiu i pedagògic sobre la llengua catalana. El Correllengua s'inicia anualment en un indret dels Països Catalans i es clou cada any a la Catalunya Nord tot recordant, per a la memòria col·lectiva, la pèrdua i amputació de les terres nord-catalanes.

QUI SOM?

La Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana (CAL) va néixer l'any 1996 amb la voluntat de fer un treball de xarxa entre associacions i persones d'arreu del país, amb voluntat d'implicar-se en projectes basats en quatre grans objectius:

Assolir la plena normalitat política i social de la llengua catalana, tot assegurant polítiques actives per facilitar-ne l'ús social.

Cultivar la nostra cultura posant-la a l'alçada dels nous temps, fer-ne créixer l'estima entre tots els catalans —tant d'origen com d'adopció— i difondre'n les múltiples manifestacions perquè sigui reconeguda i valorada arreu en peu d'igualtat amb les altres expressions identitàries.

Reclamar de les institucions de tots els Països Catalans el reconeixement de la unitat lingüística de la llengua catalana, per tal d'avançar junts en la plena normalització de la llengua.

Cal enfortir la nostra personalitat com a poble. En aquest sentit, cal que la llengua esdevingui un element bàsic de cohesió social, obri el camí cap la recuperació de la nostra identitat col·lectiva i consolidi la voluntat d'esdevenir un poble amb capacitat de decidir lliurement el seu futur.

QUÈ FEM?

Cada dia es fa més palès que, tot i els avenços en el coneixement, l'ús social de la llengua catalana disminueix perillosament. La CAL treballa, juntament amb altres col·lectius, per invertir aquesta tendència a partir de dos punts bàsics: incidir en la renovació de la consciència d'autoestima per la llengua, pel que fa als ciutadans dels Països Catalans, i treballar en noves fórmules d'integració i d'acollida a la llengua comuna, el català, pel que fa als nouvinguts, sempre amb el consegüent respecte envers la llengua materna de cadascú.

Premis Joan Coromines

Els Premis Joan Coromines. Uns guardons que es lliuren anualment per afavorir l'autoestima i que premien d'una manera pública i solemne persones, institucions i empreses que desacomplexadament treballen en català i pel català.

Campanyes a favor del català

Campanyes a favor del català. Suport actiu a tota classe de manifestacions i actes en favor de la llengua (TV3 als Països Catalans, campanyes a la universitat i als mitjans de comunicació en general, denúncies per l'incompliment de la Llei de Política Lingüística, etc.).

A més a més:

El projecte Parlem de parelles lingüístiques, gestionat per la CAL, adscrit al programa de Voluntariat per la Llengua, que ofereix suport a aquelles persones que volen iniciar-se a parlar en català.

Revista l'Esclatxa

L'Esclatxa, una revista trimestral sobre la llengua i la cultura catalana, amb articles d'opinió i debat on s'expressa l'actualitat lingüística dels Països Catalans i d'altres llengües minoritzades.

Iniciatives dels nuclis

Iniciatives locals dutes a terme pels diversos nuclis de la CAL estesos per la geografia catalana: passejades literàries, presentació d'obres emblemàtiques, conferències, actes populars, etc.

Projecte Xerrem

Grups de conversa en català, iniciats recentment, dirigits a persones que volen adquirir fluïdesa en la conversa i guiats per persones voluntàries.

A més a més:

Programes de TV sobre la llengua. "CAL PARLAR DE LLENGUA" un programa d'ETV Llobregat d'Esplugues, ideat, dirigit i presentat per la CAL. Un fòrum de debat i participació sobre la llengua que s'estén pel Baix Llobregat.

L'Escletxa Revista trimestral informativa
de la llengua i la cultura catalanes.
Número 44. Tardor 2019

DIRECTOR:

Jaume Marfany

COORDINADOR:

Xavi Tedó

**HAN COL·LABORAT EN AQUEST
NÚMERO:**

Jordi Esteban, Eva Sabater, Jaume López
i Violant Martí

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Maria Vilarnau

**REDACCIÓ, ADMINISTRACIÓ I
SUBSCRIPCIONS:**

C. Olzinelles, 118
08014 Barcelona
Tel. 93 4159002
cal@cal.cat
www.cal.cat

Dipòsit Legal: B-19.487-03

L'Escletxa no comparteix
necessàriament les opinions de les
persones col·laboradores; l'opinió de la
CAL es reflecteix en l'editorial

La CAL anima a la reproducció parcial
de la revista, avisant primer i fent-ne
constar la procedència

L'escletxa és membre de l'Associació de
publicacions Periòdiques en Català
(APPEC)

La CAL opina

Independència i identitat nacional

La notícia que el PSC deixi d'apostar per la immersió lingüística ha esvalotat algun galliner.

Él fet és preocupant, cert, però només forma part de tot un procés, que fa dècades que dura, d'abandonament i d'invisibilització de la llengua i cultura catalanes. Una invisibilització que ha augmentat en els darrers anys amb el procés d'independència de Catalunya. L'objectiu dels independentistes era —és— “eixamplar la base” augmentar els partidaris de la independència i per fer-ho cal descarregar-se del llast que representen els elements “identitaris” com la llengua i la cultura. Per això, s'insisteix una i altra vegada que el nostre independentisme és social i no té en compte els valors que componen una identitat nacional. De fet, tan la paraula identitat, identitari, nacionalisme... han estat pràcticament abolides del vocabulari independentista i denigrats al màxim.

És cert que en nom del nacionalisme s'han comès alguns dels pitjors crims contra la humanitat. De fet, s'han comès en nom de tots els -ismes (capitalisme, comunisme, socialisme, cristianisme, islamisme...) però, curiosament, els independentistes catalans només hem criminalitzat el mot nacionalisme.

Per tant, l'independentisme ha optat per no parlar de llengua (catalana, és clar) ni de cultura catalana. Es defuig el debat i, tots ho sabem, se'ns fa molt més difícil i complicat parlar de llengua i cultura que de la independència mateixa.

Treballar perquè la independència ens porti un país molt millor que l'actual, amb més justícia social, amb més democràcia i llibertat, amb més equitat, no significa que hàgim de deixar de banda que també lluitem per la nostra identitat nacional, la nostra llengua i la nostra cultura.

La pregunta és... ¿volem una República catalana en què la nostra identitat nacional es dilueixi cada vegada més? Una República on la llengua i la cultura catalanes visquin en la mateixa situació en què malviuen i subsisteixen actualment?

L'independentisme ha de reaccionar també en aquest camp, perquè amb posicions i proclames tèbies i paternalistes sobre la identitat nacional catalana (que inclou la llengua i la cultura) potser, amb els anys, podran eixamplar una mica més la base, però estarem construint una Catalunya sense ànima.

Jaume Marfany Segalés
Director de l'Escletxa

SUMARI

La CAL opina

Pàg 3

CAL

Pàg 4-6 Correllengua

APROFUNDINT

*Pàg 7-9 El cant de la joventut
de Montserrat Roig*

VEUS DEL PAÍS

Pàg 10-12 Entrevista a Nemesi Solà

APROFUNDINT

*Pàg 13-16 Canadà, l'origen del
dret a decidir*

CAL

Pàg 17-18 Capvespres Oberts

CAL

Pàg 19-21 Xerrem

CAL

Pàg 22-23 Premis Joan Coromines

L'excel·lència del moment potencia l'empenta del Correllengua

El Correllengua, un dels projectes més emblemàtics de la Coordinadora d'Associacions per la Llengua catalana (CAL), s'ha celebrat enguany a més municipis i amb més participants que les edicions d'anys anteriors.

D'ençà que va celebrar-se el primer Correllengua, l'any 1996, aquesta mobilització per la llengua i la cultura catalanes ha cercat assolir tres objectius principals: l'aspecte festiu, ja que el Correllengua és per sobre de tot una celebració pública de la llengua; el caràcter inclusiu, perquè el Correllengua genera un espai autònom al qual tothom està convidat, sense matisos ni distincions; i el component reivindicatiu, ja que el Correllengua forma part d'una acció política a escala de país, descentralitzada i horitzontal, duta a terme per un poble mobilitzat per la seva llengua i per la preservació de la seva identitat. Des de la Coordinadora d'Associacions per la Llengua catalana (CAL) estem satisfets amb aquesta 23a edició, que no només ha assolit els tres objectius abans esmentats sinó que reafirma el nostre compromís amb la cultura catalana i emfatitza l'immens potencial de la llengua com a element social cohesionador.

La present edició del Correllengua ha estat la més exitosa i multitudinària dels

darrers anys malgrat coincidir amb un moment polític especialment singular. Certament, el 2019 ha estat un any insòlit pel llarg i mediàtic judici a les preses i presos polítics catalans, per les maldestres repeticions electorals estatals, per la mediàtica i infame exhumació del dictador i per la sàdica repressió dels cossos policials contra el legítim dret de manifestació. En previsió d'un curs polític agitat, la CAL va decidir homenatjar amb el Correllengua 2019 a aquells qui han patit personalment la repressió de l'Estat espanyol. Així, la present edició ha commemorat el 25è aniversari de la mort de l'escriptor i periodista Pere Calders, qui va haver d'exiliar-se a Mèxic des dels inicis de la dictadura franquista, i ha comptat amb la preeminent participació del president d'Òmnium Cultural, en Jordi Cuixart, que va escriure el manifest del Correllengua des de la presó de Lledoners.

El dia 6 de juliol s'inaugurava a Llançà la present edició del Correllengua, municipi on l'escriptor estiujava amb la seva famí-

olític al Principat ngua de 2019

lia i que tenia una gran importància tant per la vida com per l'obra de l'autor. La jornada va acollir diversos actes inaugurals als carrers del municipi, a la Casa de la Cultura i a la Biblioteca Pere Calders. Els actes d'obertura del Correllengua van consistir en una revisió del llegat de l'autor de la mà de na Diana Coromines, néta de l'escriptor, i d'en Joan Pinyol, expert en la seva obra, així com la representació d'un recull de contes infantils del contista català. A partir d'aquell tret de sortida, la flama del Correllengua va recórrer centenars de viles, barris i escoles d'arreu dels Països Catalans. Cinc mesos més tard, a Perpinyà, ben a prop d'on tot va comen-

çar, va celebrar-se la cloenda del Correllengua amb una manifestació pels carrers de la capital nord-catalana i un acte polític en què van participar altres plataformes en defensa de la llengua i la cultura catalanes.

“ La present edició del Correllengua ha estat la més exitosa i multitudinària dels darrers any ”

“ Només al Principat de Catalunya, més de 250 municipis han acollit el Correllengua ”

Les dades de participació recollides al llarg de l'any ens mostren un creixement en el nombre de municipis que organitzen activitats entorn del Correllengua. Només al Principat de Catalunya, més de 250 municipis han acollit el Correllengua i al País Valencià cal destacar la tasca d'Acció Cultural del País Valencià, que desenvolupa tot un seguit d'activitats per promoure la llengua i enxarxar tot un seguit d'associacions, entitats i escoles que mantenen viva la consciència nacional més enllà de la Sénia. Aquesta realitat és la mostra evident que la llengua és el pilar vertebrador de la nació catalana i que cal seguir batallant perquè una llengua mino-

CAL / Correllengua

ritzada com el català s'estudiï a les escoles, es promoció i es divulgui culturalment però sobretot, cal que es parli perquè una llengua que no es parla, acaba morint.

Resulta interessant observar detingudament les dades que ens mostra la present edició del Correllengua per tal de determinar la salut lingüística de certes zones del país. En aquells municipis de l'entorn de Barcelona on des de la segona meitat del segle XX la llengua catalana havia estat reemplaçada per la castellana s'observa actualment una bona pila d'actes vinculats al Correllengua, fet que s'allunya de l'estereotip de dècades anteriors. El cert és que els Correllengua de Santa Coloma de Gramenet i de Castellar del Vallès d'enguany han estat més multitudinaris que mai i han comptat amb un gran ventall d'activitats per a tots els públics. A la resta de ciutats del Barcelonès, Vallès Occidental i Baix Llobregat que han organitzat el seu propi Correllengua també s'ha superat amb escreix la participació en relació amb les edicions d'anys anteriors.

Des de la CAL valorem molt positivament l'edició del Correllengua 2019 i agraïm a tots els nuclis que han organitzat el Correllengua als seus pobles, barris i ciutats la seva energia i el seu temps per dur fins l'últim racó de la nació l'esperit engrescador i integrador d'aquest projecte tan apassionant. Igualment, volem agrair a

les entitats sòcies, als centres escolars i als ajuntaments que han cedit els seus espais als organitzadors del Correllengua. Per últim, volem agrair la família d'en Pere Calders, especialment a les filles i la néta, la seva implicació en el projecte i l'accés a la documentació personal i professional de l'escriptor.

El cant de la joventut de Montserrat Roig

El passat 10 de novembre es van complir 28 anys de la mort de Montserrat Roig. Roig va ser una gran escriptora: contes, novel·les, que va anar alternant amb reportatges i articles periodístics. Va escriure dos rigorosos treballs documentals. El primer, el 1977, 'Els catalans als camps nazis', que aporta dades inèdites sobre l'Holocaust. El segon, del 1986, 'L'agulla daurada', un ampli reportatge sobre el setge de Leningrad durant la Segona Guerra Mundial.

Jaume Marfany
Director de l'Escletxa

El 1990, un any abans de la seva mort, va escriure un recull de contes que va titular 'El cant de la joventut', un recull de vuit narracions sobre la joventut perduda, el sexe, la memòria i l'oblit. El que segueix és una petita anàlisi d'aquest llibre des d'una perspectiva una mica diferent del que és habitual. El cant de la joventut és el conte que dona títol al volum, publicat l'any 1990, en què s'apleguen un total de vuit narracions curtes en les quals predomina un sentiment melangiós i d'enyorança. Els records de la joventut perduda, l'enyor dels sentiments de desig i passió i l'actitud davant la mort són el tema principal del conte que enceta el recull.

El vocabulari que Montserrat Roig utilitza per construir la narració 'El cant de la joventut' és d'una riquesa lèxica considerable i manté una estreta relació amb diferents camps semàntics que s'identifiquen plenament amb el tema central del conte. És, des del punt de vista de la poètica, un vocabulari carregat de simbolisme. Cap mot no hi apareix perquè si. Cada paraula, cada expressió té un lloc i un objectiu determi-

nats. El llenguatge és el primer en ordre d'importància. La forma al servei del fons i viceversa. Mai un aforisme de Fuster podia reflectir tan bé aquesta idea: "La distinció entre forma i contingut ha estat –i amb justícia– arraconada a la cambra dels mals endreços de la crítica."

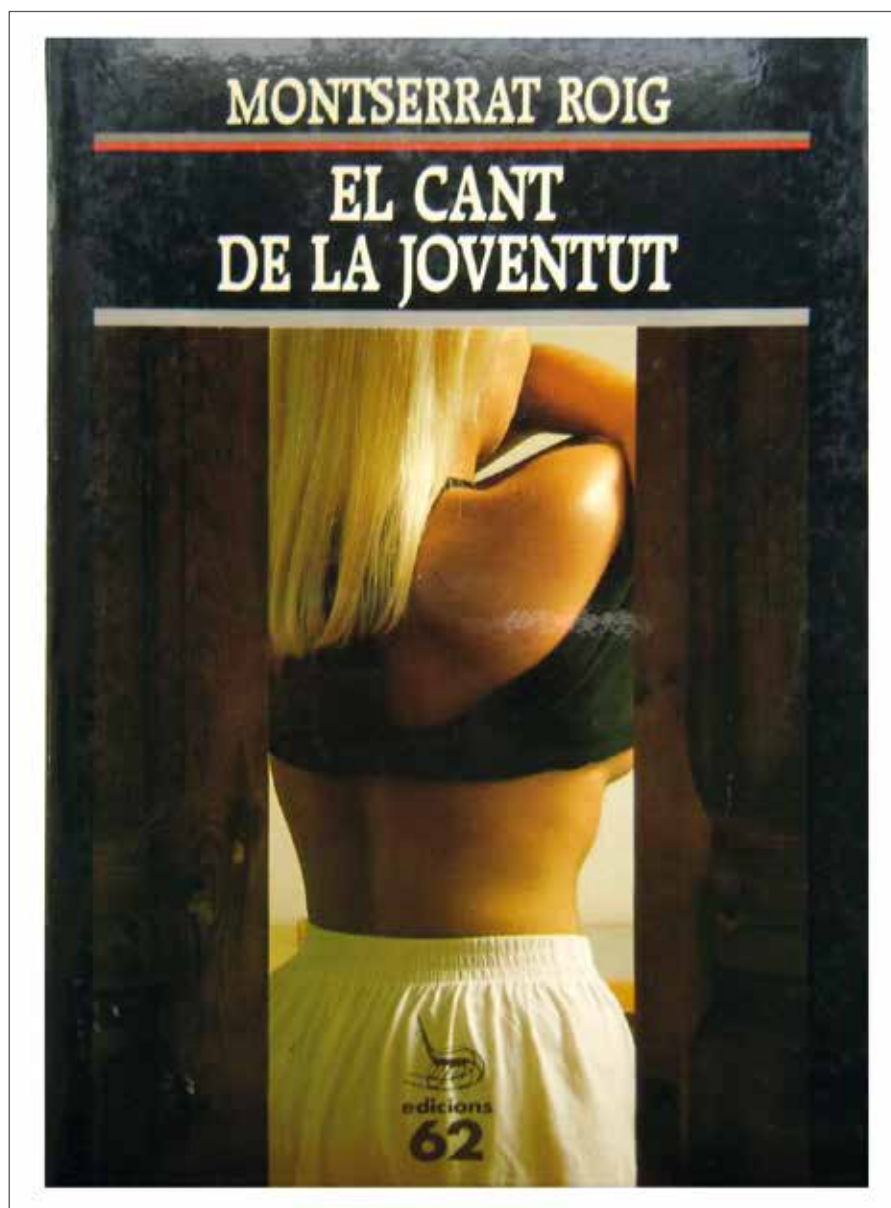
El llenguatge del Cant de la joventut és poesia. La poesia que Joan Fuster descrivia com:

Allò d'essencial de la poesia no prové del seu significat, del seu contingut, d'allò dit, sinó del seu ésser d'expressió, del seu dir.

L'ésser humà

L'escriptora emprà 96 mots que s'inserien en el camp semàntic referit al cos humà. Efectivament, des de la paraula cap a la paraula peus van apareixent substantius que es refereixen a diverses parts de l'ésser humà. Cara, rostre, ulls, còrnia, parpelles, boca, orella, narius, clatell, cap, cervell..... N'hi ha que sorgeixen només una sola

CAL / Aprofundint

vegada, però d'altres són usats constantment i amb insistència. Així, el mot mà o el seu plural, mans, apareix 17 vegades en el relat. La paraula ull-ulls la trobarem 12 vegades i encara una vegada més en un sentit figurat referit a un espai de cel blau. Cos-cossos hi surt 10 vegades; esquena 8 i parpelles i cor 5.

La proliferació de mots relacionats amb el cos humà pren un sentit força important si ens fixem en el tema central del conte. Una dona està agonitzant en un llit de l'hospital. Un cos, un ésser humà que està arribant al final del seu cicle vital. Un cos humà que té por, que pateix i espera el moment decisiu i definitiu. Mentre, però, en

un acte final de rebel·lia i d'enfrontament a la mort, retorna, a través del record, a una altra època i a un altre moment decisiu. El record d'una melodia perduda en el temps li fa reviure el despertar de la passió, el despertar del desig, en un cos jove, ple de vida. Dues veus. Dues melodies. Dos cants. El de l'inici i el del final. El de la vida i el de la mort. Ambdós centrats en el cos i la ment d'una dona i la seva existència.

Joventut, passió i desig

La joventut, la passió, el desig ens l'expressa l'autora amb paraules i construccions, amb imatges poètiques que tenen a veure

amb un color, el roig, amb un element, el foc i amb el sentit metafòric de l'infern. Hi podem trobar: fons de terra i de foc; ulls vermells; entrellaçat vermell; escuma de foc; ceps encesos; vinc de l'infern; bola de foc... fins arribar a la paraula final que ho engloba tot: diabòlic.

El color blanc i el negre tenen una gran importància com a element descriptiu de determinats personatges. És amb el color blanc –l'esquena blanca –que se'n defineix l'home que desperta i fa viure la passió en la dona jove. Aquell home que la fa viure plenament. Per associació d'idees, la dona també ens identifica amb el color blanc –les espatlles blanques –l'home que en els darrers moments de la seva existència intenta, també, fer-la viure, conservar la seva vida física. Per contra, l'home vestit de negre –l'espatlla negra –presagia la mort, és l'avantsala de la mort.

Cos i vida

Inspiració.... Respiració... La vida en un ésser humà. La vida d'un cos humà. L'escriptora ens marca el ritme de la vida i el ritme de la mort i ho fa a través dels mots amb què complementa els substantius o verbs que indiquen l'acció de respirar oxigen per continuar vivint. Fins a 16 vegades l'autora es refereix a aquesta funció vital dels éssers vius. Així, el procés lent de la mort, el procés irreversible d'un cos que es va extingint ens el descriu com: respiració feixuga, sorda; respiració ronca; inspiracions cada vegada més distanciades; inspiracions cada vegada més sordes.... I també amb l'ús de la locució o la frase feta: semblava el xiulet d'un tren casat; un xiulet estrident; anava decandint com si el tren arribés al lloc...

També aquí, però, les dues veus, els dos cants, les dues situacions semblen trobar-se en el sentit i en l'ús dels mots. Les ganes de viure, la lluita contra la mort, la joventut, la passió, el desig, també són representats per la respiració: respirar amb un altre compàs; omplir els pulmons d'oxigen; deixar-lo anar amb suavitat, amb ritme; panteixava; inspirà amb força; tot fent una inspiració a cada síl·laba.

Viure i morir

La mort hi és present i hi planeja, de manera constant, damunt el conte. El cant de la vellesa es troba impregnat amb el sentit del mot mort i, també, de la lluita sostinguda contra ell. També hi és present en el cant de la joventut, no en el sentit de la mort física, sinó en el sentit de la mort del desig, de la passió, de la fi d'un somni que no esdevé realitat. Expressions com: la ranera de la mort; totes morien a la matinada, traslladades per morir-hi; unes morien de pressa; els agonitzants; no passaria de la matinada; els costa de morir; els qui oloren la mort.... Senyals identificatius d'un final que s'apropa, comparteixen línies amb: sabia que estava viva; no penso dinar-la; encara no m'he mort; li fa pena que encara no sigui al canyet; no em vull morir.... Que expressen la lluita que manté l'ésser humà contra el seu destí final.

Encara hi apareixen més expressions referides, si bé en sentit metafòric, a la mort. Sobretot aquelles que fan referència al paravent, el lloc final d'on ningú surt amb vida. L'expressió paravent la podem trobar 15 vegades en el text. D'aquestes 15, la més significativa és la forma darrere el paravent (el lloc de la mort) que apareix 11 vegades. Movent-nos encara en aquest camp semàntic de la mort i la vida, mereix la pena destacar la forma —poètica— en què l'autora fa que la protagonista del relat expressi les ganes de viure, el desig de sentir-se viva: sentir-se les parpelles damunt els ulls; obrir-los poc a poc, comprovar que tot seguia al seu lloc; notar les parpelles que fregaven amb suavitat els ulls...

Interessant, també, l'estreta relació que mantenen en tots dos cants, en les dues veus del conte, les paraules família, papers, llit. Aquests mots posats en boca del metge, de la infermera o del capellà signifiquen i auguren el final, la mort física. Posades en boca del pare signifiquen també l'avançada d'una mort, la de la passió i el desig, la de la relació fugaç, però intensa que perdurà sempre.

Imatges poètiques

Existeix un paral·lelisme evident entre algunes imatges poètiques que apareixen en cada una de les diferents situacions. La dona, des del llit de l'hospital veu un raig de sol que il·lumina i fa dansar les volves de pols. La dona jove també veu com el sol deixa una escuma de foc damunt el caire de les muntanyes. En el cant de la vellesa, les dues línies de pols tornaren a

ser dues línies paral·leles. En el cant de la joventut, els vinyars formaven línies paral·leles; ceps encesos que anaven en línies paral·leles fins a l'infinit.

Finalment, el poema de Josep Carner que l'autora va escollir com a entrada del conte, manté un estret paral·lelisme, una intensa relació amb alguna de les imatges poètiques del text:

Poema de Josep Carner

*Ans que la nit final em sigui a punt,
Al fatídic avui tombo la cara pensà,
Tan envilit, em sembla ja difunt
I un nou esclat de fe m'anima encara
I torno, cor batent, a la llum clara,
Per galeries del record profund.*

Narració de Montserrat Roig

*La pols dansa abans de convertir-se en cendra,
pensà, tot girant la cara cap a l'altre costat.
No volia veure el raig de sol. No volia veure el paravent.
Costava de pujar-hi, no hi havia aire, panteixava.
Ja no tenia el cor als peus, només al cervell.
Recordar. Recordar una paraula. Si no, moriria.*

Veus del país

Nemesi Solà: «Els nostres polítics prudència, depèn de nosaltres»

Nascut en 1929, Nemesi Solà, compromès amb l'antifranquisme, organitzà fugides a través dels Pirineus i participà en accions de la vaga de tramvies del 1951.

Membre de nombroses organitzacions catalanistes com Òmnium, fundà l'Associació Tradicions i Costums (1961). A partir dels Focs de Sant Joan (1950) promogué la Flama del Canigó (1965), un dels símbols reivindicatius dels Països Catalans. Tingué també un paper molt important en la dignificació de l'espai del Fossar del les Moreres com a president fundador del Memorial 1714 (1985). Contribuí decisivament amb els seus fons de llibres i documents a la biblioteca del Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera (2007). L'any 2015 rebé el premi Joan Amades en reconeixement a la seva trajectòria i el 2018 la Creu de Sant Jordi.

Eva Sabater i Planisi

Ens obra la porta de la seva casa a Sant Pere Pescador en Nemesi Solà qui ens fa passar amb un gran somriure cap al menjador on trobarem a la seva esposa Maria Gost i la seva jova. El vaig conèixer fa uns 10 anys i ens hem anat trobant a diferents actes i fins i tot m'ha donat documentació perquè es fes pública a través de xarxes socials alguna de les seves vivències. Malgrat passen els anys per a tots igual, en Nemesi Solà, amb 90 anys, te una memòria tant clara que quan explica algun fet et transmet el sentiments fins a posar-te la pell de gallina, i són tantes les experiències viscudes que no vull perdre l'oportunitat d'escoltar-lo un cop més. Només entrem i en clau de broma, o no, ens avisa que te els telèfons punxats però que no li importa gens, (ho diu com un infant quan fa una malifeta), com mai li ha importat, intervé la Maria què vol saber de que ha d'anar l'entrevista, i ell tot somrient li contesta: De l'afició!!

Tinc amics que no saben qui és, com li explico qui és en Nemesi Solà?

Sóc el segon fill d'una família de 10 germans, els grans vam haver de posar-nos al davant del negoci familiar, eren flequers-pastissers, vam viure la guerra i amb la retirada la mare ens va fer participar donant un cafè amb llet i bocí de pa als soldats que marxaven. La mare era molt ferma, incondicional al país, ens ho va ensenyar tot, fins i tot les herbes, cuidar de conills i ànecs, pescar amb les mans, i mai no he abandonat mai la dèria i l'estimació pel país encara que he patit molt pels disbarats que s'han fet i perquè s'han passat la memòria història pel folre, tot per silenciar la qüestió històrica. Es molt trist! Però el disgust més gros va ser el de Jaume el Dissortat, (Jaume II d'Urgell), enterrat a Xàtiva, va estar presoner a Xàtiva durant 10

Veus del país

cs han estat víctimes de la seva aconseguir l'èxit»

anys, i sembla ser que hi ha una llegenda que Felip V va dir que l'enterressin en unes escales, i així tothom el podria trepitjar. I vaig anar allà a saber una mica més de la llegenda i em vaig trobar al 1981 que l'havien tret de la tomba i el van llançar daltabaix de la muralla. Ho vaig informar a tots els diaris, però cap ho va voler publicar.

Què porta a un flequer a ser activista ?

La mare tenia un lema que sempre l'he practicat: "La veritat ens farà lliures". Recordo un dia que la meua mare es va posar molt trista, va ser pel 23 de desembre de 1938, quan en Franco no va voler parar la guerra, es va posar les mans el cap i va dir "pobre Catalunya, pobre de nosaltres" i això m'ha quedat gravat, gràcies a tenir una mare així, he fet el que he fet. La primera ensopagada que vaig fer va ser quan era escolà a Montserrat al 1939, en un examen el Pare Leandre ens va demanar fer una descripció oral sobre el Corocotta, (heroi càntabre de la resistència davant els romans) i jo vaig afegir Indibil i Mandoni, capdills ibers resistents de Lleida i Vic, i quan va ser l'hora d'explicar-ho, el Pare Leandre em va amenaçar: "O calles o et suspenc" i això encara em va donar més ànims per fer més coses. Els escolans ens agrupàvem amb aquells que teníem un sentiment més de país.

Sempre ha estat rodejat d'amics?

Jo no he estat mai un llop solitari, sempre he estat acompanyat per un grup d'amics formidables amb les mateixes aficions, ens agradava l'aventura i anàvem a veure coses que desconexíem. Una anècdota: Un dia ens crida en Joan Raventós, socialista i ens diu, hauríeu de passar algú per la fronte-

ra, li van dir al cap nostre, i era l'Alfonso Guerra, que aleshores era antifranquista. Vaig posar les condicions per poder -lo passar. Vam fer una excursió per la Cerdanya, que la coneixíem molt bé, i vaig planificar tota la sortida.

Se'n recorda quin va ser el primer fet com a activista?

Una mica sonat perquè ens van retenir. Va ser dies després del desembarcament de Normandia, el juny de 1944. Sabia pels fabricants de farina que estaven molt nerviosos perquè "la Comisaria General de Abastecimientos y transportes" havia rebut l'ordre de Madrid de fer lliuraments de farina al Moll de la Fusta, perquè hi passava el tren que anava cap a França, i vam pensar que tot allò havia d'anar cap a Alemanya. Vam anar al Moll de la Fusta a mirar que havia dins d'aquells contenidors i es quan vam veure bidons d'oli, sacs d'arròs i de farina. Aquí hi havia racionament de menjar, la gent passava gana, molta gana i el menjar se n'anava cap a Alemanya. En

Franco ajudava a l'exèrcit alemany amb aliments. I mentre ho miràvem van quedar envoltats per guàrdies civils i ens van retenir fins que no va venir un superior que es va creure que estàvem jugant perquè dos dels companys anaven en pantalons curts i ens van deixar anar.

“ La componenda de la transició legal fou la victòria dels hereus d'un general ”

S'hagués imaginat mai que el president d'Òmnium estigués a la presó?

Sí, perquè la transició ha estat una "componenda", és a dir, un joc brut. La "com-

Veus del país

ponenda" de la transició legal fou la victòria dels hereus d'un general. I no hi ha volta de fulla.

Com ho veu i viu el que està passant des del 2017 fins ara?

(Aquí intervé la Maria, i em demana que no toquem aquest tema, que s'exalta massa. Es fa un silenci d'aquells que sembla que l'ambient es talla i vaig voler canviar de tema, però es va avançar en Nemesi responnent). Pateixo molt, el metge m'ha prohibit mirar les notícies. Però hi ha una cosa, ha faltat una mica de traça. Han estat víctimes de la seva prudència. Depèn de nosaltres d'aconseguir l'èxit.

Que se'n recorda de la Vaga dels tramvies?

Va ser una presa de consciència de molta gent. El motiu va ser l'apujada de preus dels tramvies, i van aprofitar la protesta general per protestar contra el règim. Eren dies de desconcert i la ciutat

es va aturar. Nosaltres vam fer una acció contundent. Érem 40 persones arrencant bancs de pedra al Passeig de Gràcia i posant-los al mig de les vies. Ara és diferent, totes aquestes lluites que havien, estaven fetes per gent que ho sentien, potser no tenien tants estudis però ho feien perquè hi creien, i ara es confia massa amb els partits i van desanimant a la resta de la població.

També va estar en la reconstrucció del fossar de les Moreres

Si, va ser molt vergonyant, perquè va haver espoliació de les restes que trobaven i que podrien ser les restes del rei Pere de Portugal i l'ajuntament no va fer res. Un dia vam anar a demanar hora a la regidora de Cultura, Maria Aurèlia Capmany i quan ens va rebre li vam demanar que l'11 de setembre, l'ensenyà de la ciutat havia de sortir i anar a la Ronda de Sant Pere perquè va ser on Rafael de Casanovas va caure ferit amb la bandera. I ens va dir: "Que us heu

“ Ara es confia massa amb els partits i van desanimant a la resta de la població ”

cregut? - així mateix - ja voleu fer com els almogàvers, destruir-ho tot!" Ens vam quedar gelats, esclar ja s'havia "socialitzat".

Ens pot explicar breument l'aventura del segrest de la Verge de Núria

Es una cosa molt clara, tant amb el sentit cristià com a sentit laic. Quan un règim trepitja les llibertats, i ve a fer la comèdia per sobresortir amb una ensenya que és teva, del teu país, no pots permetre que ho faci. En principi havia de venir en Franco, que era el president d'honor, però ho va delegar al ministre de Justícia. N'havíem pres les mides i teníem una motxilla tubular preparada, que era exacte per a ella. Ben tapada i protegida amb un casc d'espeleologia, que no prengué mal, i avall. Nosaltres sempre hem actuat en grup. L'operació va ser endur-nos la mare de Déu, i es va fer per parts, el primer la va deixar en diversos llocs, perquè així la persona que l'agafa no sabia qui l'havia deixat ni que l'agafaria quan ell la deixés, per protegir al grup. La vaig guardar a dins de casa a sobre d'un altell durant un temps que ni la meva esposa sabia que era.

La darrera anècdota...

En el mercat del Trasto de Castelló d'Empúries vaig trobar aquesta coberteria del MH President Macià, són de plata, i porten l'escut de la Generalitat i porten gravades les lletres F M. Les vam netejar i polir, i vam fer un bonic regal i quan vaig rebre la Creu de Sant Jordi, li vaig donar al M.H. President Torra juntament amb un paper que posava "No tenim dret de tenir la memòria curta" i li vaig dir que li donàriem la resta quan siguem lliures.

Canadà, l'origen del dret a decidir

El setembre de 2018 el president espanyol Pedro Sánchez, en viatge oficial a Canadà, posava el Quebec com a exemple per a Catalunya. Lloava el cas canadenc perquè -deia-, des del respecte a la legalitat, s'havia abordat políticament un problema polític. No va subratllar, en canvi, que el Quebec va celebrar dos referèndums d'independència permesos pel govern d'Ottawa (que no impulsats per) com a via de resolució política a aquest problema polític. I, encara menys, el que podria resumir-se amb una senzilla idea: al Canadà està l'origen del dret a decidir.

Segons la Carta fundacional de l'ONU i els Pactes internacionals de Drets Civils i Polítics i de Drets Socials, Econòmics i Culturals (en vigor a Espanya des de 1977) "tots els pobles tenen dret a l'autodeterminació" (art. 1). En ells no es distingeix entre autodeterminació interna (dins de l'estat) o externa (formant un nou estat). La interpretació habitual de la jurisprudència internacional anterior i posterior a aquests pactes és que aquest dret a l'autodeterminació només pot interpretar-se com a dret a la secessió (auto-

determinació externa) quan aquest poble és una colònia o està sota una ocupació militar estrangera¹. En la resta dels casos, s'entén doncs que "el dret a l'autodeterminació dels pobles" vol dir "dins de les fronteres de l'estat de què formen part".

Això resulta coherent amb les resolucions de l'Assemblea General de Nacions Unides 637 (VII), de 1952, 1514 (XV) i 1541 (XV), ambdues de 1960, i la Resolució 2625 (XXV), de 1970. Totes elles anteriors als

Jaume López
professor de Ciència Política
(Universitat Pompeu Fabra)

¹ En els termes del Tribunal Internacional de Justícia: "Durant la segona meitat de segle XX, en matèria d'autodeterminació, el dret internacional ha evolucionat fins a crear un dret a la independència en benefici dels pobles dels territoris no autònoms i dels que estaven sotmesos a la subjugació, la dominació o l'exploació estrangeres" (Dictamen sobre la declaració d'independència de Kosovo, 2010, paràgraf 79).

Aprofundint / *Canadà*

Pactes, vinculen el dret a l'autodeterminació amb colònies o territoris no autònoms, alhora que aquests es defineixen com a “territoris geogràficament separats”, el que comunament s'associa amb l'anomenat test d'“aigua salada”: entre un territori considerat colonial i la metròpoli sempre existirà una extensió d'aigua salada (el que permetia rebutjar les reclamacions d'alguns pobles aborígens). A partir de la creació del Comitè per a la Descolonització, la llista d'aquests territoris s'ha anat fixant i actualment està formada per 17². En aquests casos la legislació internacional donaria cobertura a un procés d'autodeterminació que pogués culminar amb la creació d'un nou membre de l'ONU.

Però, i si un poble que no compleix amb aquestes característiques, en exercici del seu dret a l'autodeterminació, desitges secessionar-se? No caldria donar empara a la possibilitat de fer un referèndum sobre la qüestió perquè la voluntat dels seus ciutadans pogués ser tinguda en compte? El Tribunal Suprem de Canadà va abordar aquesta qüestió

el 1998 i va donar una resposta afirmativa, inaugurant des del punt de vista jurídic, un nou paradigma. La seva argumentació és d'una claredat que resulta exemplar. Malgrat això, sembla que encara no és prou coneguda, almenys a Espanya.

Un estat democràtic no pot ser indiferent a l'aspiració d'un poble

El dictamen, considerant el cas del Quebec, afirma que aquest poble no podria apel·lar al dret internacional i al principi d'autodeterminació per justificar que pot independitzar-se unilateralment, sense arribar a cap acord amb l'estat. Però un estat democràtic³ no pot ser indiferent a l'aspiració d'un poble, o comunitat política, a ser independent. És que seria potser correcte ignorar la voluntat democràticament expressada dels seus ciutadans en aquest sentit? Seria correcte que una majoria de ciutadans d'un territori considerés que està “tancat” en un estat de què no vol formar part?

Per determinar si existeix aquesta majoria, un referèndum pot ser una via. El Tribunal Suprem així ho entén. Aquesta comunitat política té dret a plantejar-ho i si la resposta és afirmativa haurà de negociar amb l'estat de quina manera pot constituir-se en estat independent. Aquesta interpretació del dret a l'autodeterminació dels pobles, entesa com el dret a secessionar-se si es fa d'acord amb un determinat procés (referèndum amb pregunta clara i majoria clara, més negociació posterior) que hauria d'emparar-se en una concepció avançada de la democràcia i formar part del dret intern (constitucional), no internacional, és el que alguns hem anomenat dret a decidir⁴. I és el que reclama una majoria a Catalunya.

Certament és una denominació *sui generis*, que entronca amb el terme més utilitzat en les reivindicacions populars catalanes, per fer referència a aquesta concepció avançada de l'autodeterminació expressada pel Tribunal Suprem canadenc. No és un dret reconegut per cap pacte o llei internacional.

2 <http://www.un.org/en/decolonization/nonselgoverterritories.shtml>

3 El Tribunal considera que hi ha quatre principis subjacents, “no explícitament reconeguts”, que són el fonament de la Constitució canadenca: la democràcia, el federalisme, el constitucionalisme i l'estat de dret, i el respecte a les minories.

4 Vegeu Barceló et al. (2015): *El derecho a decidir. Teoría y práctica de un nuevo derecho* (Ed. Atelier) i López, J. (2018): *El derecho a decidir. La vía catalana* (ed. Txalaparta; segona edició).

Aprofundint / *Canadà*

De totes maneres, també hi ha qui considera que el dret a l'autodeterminació dels pobles a què fan referència la Carta i els Pactes no s'hauria d'interpretar de manera restrictiva, circumscriuint el concepte de "poble" al de "colònia". En aquest cas, si es prefereix, podria també dir-se que l'anomenat dret a decidir no és altra cosa que el dret a l'autodeterminació dels pobles sense la restricció interpretativa que considera que els pobles que poden autodeterminar-se externament, és a dir, a través d'aconseguir la seva independència, són només 17.

Amb una o altra denominació, la pregunta que no ha resolt el Tribunal Suprem de Canadà ni cap altre òrgan jurisdiccional és: què passa quan l'estat de què forma part aquest poble no permet un referèndum per conèixer

la seva voluntat, encara que hi hagi una demanda clara, i poder iniciar així, si és el cas, una negociació que tingui en compte el seu resultat?⁵ És a dir, quan s'impossibilita la resolució per vies democràtiques i polítiques d'aquesta demanda. La pregunta resta oberta.

Legalitat internacional

Hi ha qui pot considerar que si no és possible exercir el dret a decidir no queda una altra que buscar empara, sinó legal almenys en l'àmbit de la legitimitat, de nou, en el dret internacional. En quin sentit? Des del dictamen del Tribunal Internacional de Justícia sobre la declaració d'independència de Kosovo (2010) sabem que una declara-

ció d'independència que no s'hagi produït com a conseqüència d'un conflicte violent no contravé cap llei internacional, el que no pressuposa el seu reconeixement automàtic. El que sí que planteja és que si algun estat reconegué aquest nou estat, la resta de la comunitat internacional no podria considerar-ho un acte il·legal per haver contravinyut algun principi defensat per l'ONU. De fet, el Tribunal és també molt clar en afirmar que el principi d'integritat territorial que podria invocar-se per reclamar que ningú reconegui aquest estat no s'aplicaria, perquè aquest és circumscriu només a les relacions entre estats⁶.

Dit això, no cometent cap acte contrari a la legalitat internacional, quin tipus de legitimitat tindria? Alguns ho vinculen amb

5 Així ho han demanat recentment més de 200 acadèmics de tot el món, entre els quals, per exemple: Steven Pinker, Anthony Giddens, Noam Chomsky, Jane Mansbridge, Michael Keating, Slavoj Žižek, Philip Pettit, Gianni Vattimo.
<https://ctxt.es/es/20191113/Firmas/29535/sentencia-del-proces-negociacion-politica-manifiesto-chomsky-catalunya.htm>

6 "L'abast del principi d'integritat territorial està limitat a l'esfera de les relacions entre Estats" (paràgraf 80).

Aprofundint / *Canadà*

la legitimitat d'una "remedial secession" però, sens dubte, aquesta mai s'ha definit en aquests termes, sinó en relació a la conculcació de drets humans fonamentals.

No obstant això, resta oberta la primera pregunta, ¿si no és possible exercir l'autodeterminació internament d'acord amb la voluntat de la majoria en aquesta comunitat, quina altra via queda? En aquest sentit, convé recordar que la sentència de Tribunal Constitucional sobre l'Estatut el va deixar prou desfigurada com per considerar que els catalans es regeixen per una llei que no han votat, si més no, tal com s'aplica. I a ningú se li escapa que si l'Estatut vigent fos votat avui en referèndum no rebria un suport majoritari. En altres paraules, el dret a l'autodeterminació interna ha estat conculcat.

Aquesta és la perspectiva de les forces independentistes que va circumscriure tots els actes vinculats a l'1-O, l'origen del qual no pot desvincular-se de la negativa de l'estat a celebrar un referèndum. Es comparteixi o no aquesta visió, un demòcrata no pot restar indiferent al problema que en democràcia hi ha d'haver un procediment legal i pactat per poder respondre a les demandes d'una comunitat política per constituir-se en estat.

El contrari seria tant com dir que la unitat de l'estat és sagrada, o que no és un tema tractable democràticament i que, en ple segle XXI, només és possible aconseguir la independència a través d'un conflicte bèl·lic. Tres opcions, sens dubte, igualment abominables per a un demòcrata. Aquesta és la lliçó que el President Sánchez s'hauria d'haver portat apresada de Canadà.

De mateix autor (publicacions recents sobre el dret a decidir):

El dret a decidir no està mort, «estava de parranda»

<https://www.pensem.cat/noticia/39/dret/decidir/no/esta/mort/estava/parranda>

El dret a decidir de la Sentència del Procés

https://www.ara.cat/opinio/dret-decidir-sentencia-Proces-article-jaume-lopez-21-oc-tubre-2019_0_2329567022.html

6 "L'abast del principi d'integritat territorial està limitat a l'esfera de les relacions entre Estats" (paràgraf 80).

Els Capvespres Oberts mantenen una programació estable de xerrades

El judici a l'expresident Lluís Companys, les víctimes del franquisme a través d'un relat personal o l'impacte que les noves tecnologies de la informació tenen per a la normalització lingüística han estat les temàtiques que s'han abordat en un cicle de xerrades cada cop més consolidat.

"1935: Judici al Govern de la Generalitat" va ser el títol de la darrera trobada dels Capvespres Oberts, que va tenir lloc el 20 de novembre i que va comptar amb la presència d'en Jesús Subirats, regidor de Cultura del municipi de Puig-Reig i expert en diaris i publicacions històriques. Subirats va iniciar la seva intervenció amb una breu introducció al context històric d'aquell judici, marcat per l'anomenada Revolució de 1934, és a dir, les diverses revoltes obreres contra les polítiques del govern republicà espanyol que es van produir arreu de l'Estat espanyol. En aquell moment polític van tenir lloc els "Fets del Sis d'Octubre" (1934) a Catalunya i el govern de la Generalitat en bloc va ser detingut i processat per rebel·lió.

La part central de la intervenció va resseguir l'escenari previ i posterior d'aquell

breu procés judicial de només cinc dies a partir de les publicacions dels diversos diaris de l'època, tant els catalans com els espanyols. El públic es va mostrar sorprès en diverses ocasions en comprovar les similituds entre les fotografies de la dècada de 1930 i les fotografies del procés contra els presos i les preses polítics catalans de 2019. Igualment, el convidat va detallar el funcionament de la censura a la premsa d'aquells temps, molt menys subtil que l'actual.

Un cop acabada la intervenció de Jesús Subirats, les més de vint-i-cinc persones assistents van poder intervenir i es va establir un debat essencialment centrat a l'entorn dels esdeveniments més recents a la política catalana. El fet que el debat posterior a una conferència sobre uns fets que van tenir lloc fa més de 80 anys fos sobre l'ac-

Xavi Tedó

CAL / Cavespres Oberts

tualitat política podríem dir que recolza la vella teoria d'Alexandre Deulofeu que afirma que "la història és cíclica".

La memòria històrica

Prèviament, el 30 d'octubre va presentar-se el llibre 'Avi, et trauré d'aquí!' del filòleg Joan Pinyol i Colom. L'escriptor capelladí, que enguany ha presentat en vint-i-nou ocasions la seva obra, va iniciar la intervenció dedicant el llibre a totes les víctimes del règim franquista, moltes d'elles enterrades al Valle de los Caídos i encara per identificar. De la mateixa manera, va relatar el procés de filmació del documental amb un equip del programa "Sense Ficcio" (Televisió de Catalunya) que va seguir els seus passos mentre resseguia la història del seu avi. El seu afany, va afirmar, no era únicament el d'escriure un llibre o produir un documental, sino el d'empoderar a altres persones que tinguin una situació familiar similar i vulguin lluitar-la.

A continuació, l'autor va situar la figura del seu avi en el context de la Guerra Civil Espanyola amb un relat que combinava elements militars, històrics i polítics amb qüestions quotidianes i familiars. Sense haver arribat a entrar en combat, el soldat republicà Joan Colom va morir de tifus a una presó franquista i va ser enterrat a una fossa comuna a Lleida. No va ser fins el

2008, però, que la família Pinyol Colom va esbrinar que el seu avi ja no era al cementiri lleidatà sino que va ser traslladat el 1965 al Valle de los Caídos, el mausoleu franquista que va obligar milers de víctimes del feixisme a ésser enterrats al costat del seu botxí.

"El futur de la llengua es juga a Youtube"

En quina mesura el català que trobem a les xarxes socials l'entén el gran públic? El registre que despleguen els seus creadors degrada la llengua o li dona nous matisos? Aquests i altres interrogants van planar en la conversa que el filòleg Pau Vidal i

la youtuber Maria 'Sherman' Rovira van mantenir aquest passat dimecres a la seu de la CAL. En el marc del cicle Cavespres Oberts, Vidal i Rovira van analitzar l'impacte que les noves tecnologies de la informació tenen per a la normalització lingüística i l'adquisició d'un argot específic. Cada un des del seu àmbit, van coincidir que Youtube i altres eines telemàtiques (Facebook, Twitter o Instagram) modulen un llenguatge més ràpid i fugaç, que tant inclou abreviacions com una colla d'anglicismes que encara no estan acceptats per l'acadèmia.

Per alguns sociolingüistes, aquest estil innovador té elements positius però també presenta formes i modismes que, lluny de vehicular la llengua pròpia, es nodreixen del castellà i l'anglès, amb l'efecte contaminant que això té pel futur del català. Amb tot i això, tant Vidal com Rovira van destacar la importància que els joves s'expressin en català en aquestes plataformes, tot advertint que la morfologia sempre serà diferent de l'apresa per les generacions més grans i, probablement, a la que hi haurà d'aquí a unes dècades.

"Els idiomes s'aprenen per imitació, de manera que és inevitable que hi hagi un decalatge amb la parla que es produeix en altres esferes de la vida quotidiana", va indicar Pau Vidal. També Maria Rovira va treure ferro a la incorporació d'un nou lèxic i va defensar que la proliferació de youtubers en català és una oportunitat per a l'arrelament de la llengua a Internet.

El carrers, en català, encara no són nostres

Jordi Esteban

Si féssim la prova de gravar converses fetes a casa, a l'escala, a la botiga, a la feina, al carrer, a l'autobús, etc., i després les escoltéssim atentament i en destriéssim les intencions comunicatives que s'hi han activat, les podríem anomenar i classificar d'alguna manera. Vegeu-ne una mostra, extreta d'estudis fets sobre una col·lecció de textos de no-ficció¹:

Des de l'**experiència anímica** (som sentiment i emoció): queixar-se, ofendre, esplanar-se, desfogar-se, exclamar-se, lloar, blasmar, solidaritzar-se, inhibir-se, compadir-se, afavorir, renyar, optar, preferir, agradar, etc.

Des de l'**experiència perceptiva** (som cos i percepció): presentar, presentar-se, descriure's, identificar, constatar, caracteritzar, definir, localitzar, mesurar, comparar, consultar; etc.

Des de l'**experiència temporal** (som temps i vivència): retransmetre, preveure, contar, relatar, explicar, rememorar, commemorar, declarar, informar, anunciar, evocar, etc.

Des de l'**experiència pràctica** (som voluntat i acció): indicar, orientar, guiar, recomanar, proposar, suggerir, instruir, regular, ordenar, obligar, manar, advertir, prevenir, avisar, amenaçar, prometre, reclamar, demanar, suplicar, convidar, acordar, acceptar, refusar, aconseguir, reservar, etc.

Des de l'**experiència lògica** (som pensament i valor): qüestionar, demostrar, justificar, sospesar, refutar, rebatre, persuadir, convèncer, explicar, dictaminar, opinar, criticar; etc.

A cadascuna d'aquestes intencions hi corresponen exponents lingüístics que les converteixen en text amb sentit i el conjunt d'aquests exponents constitueix el cos central d'una llengua. Fixem-nos-hi: la gran majoria de les intencions es poden realitzar plenament en interlocucions orals, en converses. La conversa construeix llengua.

Parlem ara del català. Algú que pot formular aquestes intencions en català demostra

que les ha practicat moltíssimes vegades en intercanvis familiars, socials, escolars, acadèmics, laborals... Sobretot oralment i mogut per l'acció o per la relació interpersonal.

Sabem que l'ús social de la llengua catalana és minoritari, tal com ho indica l'Enquesta d'usos lingüístics de Catalunya 2018. Observant el quadre dels usos en diferents àmbits es veu claríssim el domini del castellà sobre el català. Socialment, la nostra llengua perd volum pel que fa a les funcions comunicatives esmentades, que s'activen cada dia més en castellà. Però hi ha actualment qui diu, contra l'evidència, que el castellà a Catalunya no té prou entorns socials per desenvolupar-se i viure folgadoament a causa, per exemple, del tractament immersiu del català a les escoles.

Com que la gran majoria de les intencions esmentades tenen lloc en la conversa col·loquial, generar conversa en català és un camí absolutament necessari si volem mantenir viva la llengua. Conversar en català a les escoles, al carrer sense canviar de llengua, a les empreses i entitats mantenint-la com a vehicular, en parella o en grup...

La conversa és una font de domini lingüístic més imprescindible per a una llengua que l'aprenentatge organitzat. Estenguem-la en català². Sense ella no hi ha llengua i en ella s'activen pràcticament tots els ressorts lingüístics que no tinguin marca gràfica. Creguem-nos-ho encara que a les llengües majoritàries això no els preocupi gens, perquè saben que els nous parlants ja se la trobaran al carrer quan visquin als països que les parlen. Avui, a Catalunya, per a la conversa en català, els carrers encara no són nostres.

1 *Llengua i ús* (gencat) Núm. 27 El patró descriptiu, l'habilitat de descriure. Núm. 28 El patró narratiu, l'habilitat de narrar. Núm. 29 El patró directiu, l'habilitat de conduir les accions dels altres. Núm. 30 El patró argumentatiu, l'habilitat de defensar opinions. Núm. 32 El patró expressiu, l'habilitat de comunicar emocions i estats d'ànim.

2 El projecte Xerrem Junts i el projecte Garbells de llengua de la CAL són eines de conversa social en català.

Garbellem plegats la llengua?

La CAL està engegant un nou projecte lingüístic de correcció i consciència lingüística que parteix de dues premisses. La primera, que és ben conegut el deteriorament persistent de la llengua, fruit d'una influència directa del castellà i l'anglès i que creix per mor de la passivitat inconscient del molts parlants catalans. La segona constatació és que és en la conversa informal on és més fàcil que quallin usos no genuïns i se'n perdin de genuïns, fins al punt que expressions ben catalanes siguin vistes sovint com estranyes.

Un exemple de mostra. La mare comenta amb la filla que no troba les claus de casa i li diu "Ai! Em sembla que les he perdudes!" I la filla li respon: "Què dius? En tot cas les has perdut, no?". El projecte es diu Garbells de llengua, parteix d'aquestes consideracions i pretén convidar gent catalanoparlant a trobar-se durant un temps per llegir junts, conversar i comentar usos

de la llengua i accedir a eines de consulta quan apareguin dubtes per tal de créixer plegat en consciència lingüística i, consegüentment, en correcció. Ja n'havíem fet una prova pilot a primers de 2019 i actualment se n'han engegat a Sants, Gràcia i Horta. Vet aquí els trets principals del projecte i indicacions de contacte i informació detallada.

Destinataris

Garbells de llengua és una eina idònia per a tot tipus de persones que parlen català, tant les que han incorporat més o menys recentment la parla com a segona llengua com les que el parlen des de sempre. És una proposta especialment bona per a tota persona que professionalment tingui tasques de comunicació oral (mestres, metges, venedors, serveis d'atenció al públic, etc.).

Valors

- **Oralitat.** L'activitat dels tallers se centra principalment en la lectura en veu alta i en la conversa mitjanament formal, no en l'escriptura.
- **Horitzontalitat.** No cal que les persones conductores dels tallers siguin especialistes en llengua. N'hi ha prou

que tinguin la mateixa voluntat de millora que els participants i s'hagin introduït en l'ús d'eines de consulta.

- **Adaptabilitat.** Poden ser molt variables tant el nombre de sessions com els espais on es duguin a terme els tallers o els perfils de les persones participants.
- **Viabilitat.** L'accés directe i en línia a la guia per conduir els tallers, a les orientacions operatives per crear-ne de nous i als materials per donar suport a l'activitat, fan del projecte un recurs de fàcil abast.
- **Immunitat.** La millora del bagatge lèxic i expressiu dels participants no sorgeix de correccions de qui condueix el grup ni dels companys, sinó de descobertes, tries i decisions fetes per cadascun d'ells.

- **Caducitat.** El bon ambient comunicatiu entre els components del grup no és motiu per continuar-lo un cop finalitzada l'activitat; en tot cas, és una excel·lent oportunitat per impulsar noves iniciatives.

Metodologia i durada

Una o dues persones amb prou consciència lingüística i interès per la qualitat de la parla preparen i condueixen les sessions orals amb una ràtio guia-assistent no superior a 10.

La proposta consta de blocs de quatre unitats que abasten entre 15 i 18 hores de dedicació, repartides en sessions d'una hora i mitja, cosa que possibilita l'ocupació aproximada d'un trimestre.

Si esteu interessats a conèixer més de prop el projecte, vegeu-ne una descripció completa al web de la CAL www.cal.cat. Podeu connectar amb nosaltres al correu garbells@cal.cat.

CAL

Ada Parellada, FemCat, Anna Arnella i Agustí Vilar, Premis

El passat dissabte dia 28 de setembre, la CAL va celebrar la XVIII edició dels Premis Nacionals Joan Coromines. L'acte, que es va celebrar a la Sala Ibèria de Sant Feliu de Llobregat amb l'assistència de més de 150 persones, va retre homenatge a diverses personalitats, entitats i empreses que el darrer any s'han distingit pel seu compromís en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes.

L'entitat va premiar la prestigiosa cuinera Ada Parellada, en reconeixement al seu activisme tant personal com professional a favor de la llengua, la cultura i la llibertat del nostre país. La màxima responsable del restaurant Semproniana, que va formar part de la candidatura de Junts pel Sí a les eleccions dels 27-S del 2015 com a suplent, sempre s'ha significat per la defensa dels drets nacionals del nostre país. De fet, l'any passat va organitzar un sopar groc pels presos polítics al seu restaurant que li va comportar un boicot amb crítiques falses i valoracions negatives en plataformes com TripAdvisor, simplement, com va denunciar, «per motius polítics».

Anna Cassassas, en reconeixement a la seva intensa activitat en favor de la llengua i la cultura del nostre país, que l'han feta esdevenir una de les traductores al català més rellevants i reconegudes, va ser una altra de les premiades de la nit. Filla d'Enric Casassas i Simó, qui fou president de l'Institut d'Estudis Catalans, i germana del poeta Enric Casasses, va ser guardonada amb el premi

Mots Passants de la UAB l'any 2009, per la millor traducció de l'obra francesa 'El manuscrit trobat a Saragossa', de Jan Potocki. El 2010 va rebre el Premi de traducció Vidal Alcover de la ciutat de Tarragona per la traducció 'El sopar de cendra', de Giordano Bruno. El 2016 va rebre el Premi Trajectòria 2016 atorgat pel Gremi d'Editors durant La Setmana del Llibre en Català.

FemCAT, en reconeixement a la seva tasca d'impuls d'iniciatives que contribueixen al desenvolupament econòmic i social de Catalunya, va rebre el premi a un col·lectiu. Creada l'any 2004, agrupa empresaris, directius i professionals amb un objectiu comú: convertir Catalunya en un dels països capdavaners socialment i econòmicament, a Europa i al món.

Jaume Arnella, en reconeixement a la seva incansable tasca, durant més de cinquanta anys, de recuperació i d'impuls de la música tradicional del nostre país, o Agustí Vilar, en reconeixement a la seva activitat poètica i docent, i per estar sempre amatent en la de-

Xavi Tedó

Casassas, Eva Serra, Jaume Nacionals Joan Coromines 2019

fensa de les llibertats del nostre país, va ser l'altre premiat, en aquest cas, amb el guardó local.

Conduït per Fina Rius, l'acte va incloure un homenatge pòstum a la historiadora i històrica militant de l'esquerra independentista Eva Serra, traspassada el juliol de 2018, en reconeixement a la seva trajectòria com a historiadora i activista política en la defensa de la independència dels Països Catalans i pel seu compromís amb la llengua i la cultura catalanes. També es va reconèixer a la santfeliuena Joana Raspall, escriptora coneguda per l'obra poètica infantil.

Per amenitzar l'acte, que va comptar amb la presència de representants del govern municipal i de la directora general de Política Lingüística, Ester Franquesa, van actuar Fèlix Blay i Carme Poch al piano recitant precisament poemes de Joana Raspall a més del Cor de l'Ateneu i l'Esbart de Sant Feliu de Llobregat.

31 DESEMBRE

loteriesdecatalunya.cat

f t lagrossacat i lagrossa_cat

200.000€
Feliç vida nova

 Loteries de Catalunya
Tria-les. Tots hi guanyem

1R PREMI 200.000€
PER BITLLET DE 10€